אדם הבא לבית דין ואומר, איש פְּלוֹנִי בָּא עָלַי אִשְׁתִּי מרצונה, הוּא [־הבעל] וְאדם אַחֵר שבא להעיד עמו על מעשה זה, מְצַטָּרְפִין בעדותם לְהוֹרְגוֹ לבועל בבית דין, כדין הבא על אשת איש, אֲבָל לֹא מצטרפים בעדותם לְהוֹרְגָהּ לאשה, מאחר שבעלה קרוב שלה ואינו נאמן להעיד עליה.

דהיינו, שגם בענין זה יש לומר 'פלגינן דיבורא', ומאמינים את בעל האשה על החלק הראשון של דבריו שאיש פלוני בא על אשת איש, אך אין מאמינים לו על החלק השני, שאותה אשת איש היתה אשתו.

שואלת הגמרא: מַאי קָא מַשְׁמַע לָן רבא בדין זה, דִּמְפַלְגִינַן בְּדִיבּוּרָא שמאמינים את דיבורו, הַיְינוּ הַךְ – הרי זה ממש כמו הדין שאמר לעיל לגבי 'פלוני רבעני לרצוני', ומדוע הוצרך להשמיע זאת גם באופן כזה. משיבה הגמרא: מַהוּ דְּתֵימָא – שמא תאמר, שֶׁאָדָם קָרוֹב אֵצֶל עַצְמוֹ אֲמִרינַן, ולפיכך יש לחלק את דיבורו ולהאמינו על הרובע ולא על עצמו, אבל אדם קרוב אֵצֶל אִשְׁתּוֹ לֹא אֲמִרינַן לענין זה של 'פלגינן דיבורא', ועל כן מאחר שהוא נאמן על הבועל יש להאמינו גם לגבי אשתו, קָא מַשְׁמַע לָן רבא שאין הדין כן, אלא כשם שאינו נאמן על עצמו כך אינו נאמן על אשתו, ועל כן בהכרח יש לחלק את דבריו ולהאמינו רק על הבועל.

הגמרא מביאה דינים נוספים שאמר רבא: וְאָמַר רָבָא, עדים שאמרו איש פְּלוֹנִי בָּא עַל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה, ולא העידו מי הנערה, וְלאחר מכן הוּזְמוּ העדים, בזה הדין הוא שהם גם נֶהֱרָגִין על כך שרצו להרוג את אותו אדם ואת הנערה, וְגם מְשַׁלְּמִין מָמוֹן על כך שרצו להפסיד לאבי הנערה את שוויה של כתובת בתו, שהרי אשה שזינתה אין לה כתובה. ואין לתמוה כיצד העדים נהרגים ומשלמים, הרי כלל הוא בידינו שאדם שנתחייב בשני עונשים אינו מקבל אלא את החמור שבהם ונפטר מן הקל, מאחר שכאן יש חיוב מָמוֹן לָזֶה – על כך שרצו להפסיד את אבי הנערה, וְחיוב נְפָשׁוֹת לָזֶה – על כך שרצו להרוג לאותו פלוני ולנערה, וכשהחיובים לאנשים שונים, אין העדים נפטרים מעונש הקל.

וְאָמַר רָבָא, עדים שבאו לבית הדין ואמרו, איש פְּלוֹנִי רָבַע את הַשּׁוֹר, ולא פירשו איזה שור, וְלאחר מכן הוּזְמוּ העדים, הרי הם נֶהֱרָגִין על כך שרצו לחייב מיתה לאותו פלוני, וְאֵין מְשַׁלְּמִין מָמוֹן, שהרי לא רצו להפסיד ממון לאיש, מאחר שלא העידו מי הוא השור הנרבע. אבל אם אמרו שאיש פלוני רבע את שׁוֹרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, וְלאחר מכן הוּזְמוּ, הרי הם נֶהֱרָגִין וְגם מְשַׁלְּמִין מָמוֹן, מאחר שיש כאן חיוב מָמוֹן לָזֶה – לבעל השור שרצו לחייב את שורו סקילה, וְחיוב נְפָשׁוֹת לָזֶה – לאותו פלוני שהעידו עליו שרבע את השור ורצו לחייבו מיתת בית דין, ומאחר שיש כאן שני חיובים לשני אנשים אין פוטרים אותם מהעונש הקל. שואלת הגמרא: הָא תּוּ לָמָּה לִי – מדוע הוצרך רבא להוסיף ולומר דין זה, הַיְינוּ הַךְ – הרי זה ממש כמו הדין הראשון. משיבה הגמרא: מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי בַּעְיָא עַלְוָויהּ – רבא נקט דין זה פעם נוספת, משום שרצה להוסיף ספק לגבי דין זה. דְּבָעֵי רָבָא, מה יהא הדין באדם שבא עם עֵד נוסף לבית הדין, ואומר איש פְּלוֹנִי רָבַע את שׁוֹרִי, מַהוּ – מה דין השור, האם ניתן לקבל את עדות בעל השור על שורו או לא. וצדדי הספק כך הם, מִי אֲמִרינַן לענין 'פלגינן דיבורא' שֶׁאָדָם קָרוֹב אֵצֶל עַצְמוֹ וְאֵין אָדָם קָרוֹב אֵצֶל מָמוֹנוֹ, ולפיכך מתוך שמקבלים אנו את עדותו על פלוני שרבע מקבלים אנו את עדותו גם על שורו שנרבע, ואין מחלקים את דיבורו, אוֹ דִילְמָא אֲמִרינַן שֶׁאָדָם קָרוֹב אֵצֶל מָמוֹנוֹ, ולפיכך אין מקבלים את עדותו על שורו, אלא אומרים בזה 'פלגינן דיבורא', ומקבלים רק את עדותו על איש פלוני שרבע, ולא את עדותו על השור שנרבע.

בָּתַר דְּבָעֵי הֲדַר פַּשְׁטֵהּ – לאחר שנסתפק רבא, הוא פשט את הספק, ואמר שֶׁאָדָם קָרוֹב רק אֵצֶל עַצְמוֹ וְאֵין אָדָם קָרוֹב אֵצֶל מָמוֹנוֹ לענין 'פלגינן דיבורא', ולפיכך, מתוך שנאמן על הרובע נאמן גם על שורו, והשור יסקל.

שנינו במשנה: מַכּוֹת בְּשִׁלְשָׁה כּוֹתוֹת.

מבררת הגמרא: מְנָהֲנֵי מִילֵּי – מנין לומדים דין זה. אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר קְרָא (דברים כה א) 'כִּי יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע', ובפסוק שלאחריו נאמר 'וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו', דהיינו, שמשפט זה עוסק בחיוב מלקות, ומאחר ונקט הכתוב 'וּשְׁפָטוּם' לשון רבים, הרי מיעוט רבים שְׁנַיִם, וְמכין שאין עושים בֵּית דִּין שמספר הדיינים שבו שָׁקוּל – דהיינו מספר שיכול להתחלק לשנים, לכן מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם עוֹד דיין אֶחָד, חֲרֵי כָּאן שְׁלֹשָׁה דיינים לענין חיוב מלקות.

שואלת הגמרא: אֶלָּא מַעֲתָּה – מאחר ויש לדרוש את תיבת 'ושפטום' לענין מספר הדיינים, אם כן יש להוסיף ולדרוש מתיבת 'וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק' שנאמר באותו הפסוק, להוסיף עוד שְׁנַיִם – שני דיינים, שהרי אף תיבה זו נאמרה בלשון רבים, וכן מתיבת 'וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע' להוסיף עוד שְׁנַיִם, ובסך הכל חֲרֵי כָּאן שִׁבְעָה דיינים.

משיבה הגמרא: הַהוּא – תיבות אלו, מִיבָּעֵי לֵיהּ כִּדְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא – נצרכות הן לדרשתו של עולא. דְּאָמַר עוּלָּא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא מִמְּנַיִן לְדִין עֲדִים זוֹמְמִין מִן הַתּוֹרָה מַנִּין, וְהָא כְּתִיב במפורש (שם יט יט) 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו'. אֶלָּא כוונת עולא כך היא, רַבִּי לְדִין עֲדִים זוֹמְמִין שֶׁלּוֹקִין מן התורה מַנַּיִן, כלומר, ישנם אופנים שבהם אי אפשר לקיים בעדים זוממים את מצות התורה 'ועשיתם לו כאשר זמם', ובאופנים אלו יש להלקותם מלקות ארבעים, ועל כך תמה עולא היכן יש רמז בתורה לדין זה. והוא משיב, דִּכְתִיב (שם כה א) 'וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע', וגו'. ולכאורה יש לתמוה, האם מִשּׁוּם דִּבְית דין הִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע לפיכך וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע, הרי אין הרשע לוקה אלא משום רשעתו, ולא משום צדקת הצדיק, ואם כן מדוע הוזכרה במקרא זה גם צדקתו של הצדיק. אֶלָּא המקרא עוסק באופן שבאו עֵדִים זוממים שֶׁהִרְשִׁיעוּ אֶת הַצַּדִּיק בשקר, ולאחר מכן אָתוּ עֵדֵי אַחֲרִינִי – באו עדים אחרים וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק דְּמַעִיקָּרָא – הצדיקו את אותו אדם שהיה באמת צדיק מתחילתו, וְשַׁוְּינְהוּ לְהָנֵךְ רְשָׁעִים – ועשו את אותם עדים הראשונים לרשעים, בזה הדין הוא שבאופן שאי אפשר לקיים בהם 'כאשר זמם', אזי 'וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע' – יש להלקותם.

שואלת הגמרא: מדוע הוצרך עולא ללמוד משם שלעיתים יש מלקות בעדים זוממים, וְתִיפּוּק לֵיהּ – הרי יכול היה להוציא דין זה מִמה שעברו על לאו שבתורה (שמות כ יב) 'לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר', וכל אזהרת לאו יש עמה עונש מלקות. משיבה הגמרא: מְשׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ לְאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה – לאו זה של 'לא תענה' אין בו עשיית מעשה, מאחר שדיבור אינו נחשב כמעשה, וְכלל הוא בידינו שכָּל לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה אֵין לוֹקִין עָלָיו, ולפיכך הוצרך עולא ללמדנו שמכל מקום לוקים משום שנאמר 'והיה אם בן הכות הרשע'.

שנינו במשנה: מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה.

מבררת הגמרא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל הסובר שאין מחייבים מלקות אלא בבית דין של עשרים ושלשה. אָמַר אַבַּיֵי, אַתְיָא בגזירה שוה של התיבות 'רָשָׁע רָשָׁע' מֵחַיָּבֵי מִיתוֹת בית דין. כְּתִיב הָכָא לענין חיוב מלקות 'וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע', וּכְתִיב הָתָם לגבי חייבי מיתת בית דין (במדבר לה לא) 'אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לָמוּת', מַה לְּהַלָּן לגבי חייבי מיתות צריך לדונם בבית דין של עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, אַף כָּאן לגבי חייבי מלקיות צריך לדונם בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רָבָא אָמַר, מַלְקוּת בְּמָקוֹם מִיתָה עוֹמֶדֶת. דהיינו, מסברא יש להצריך עשרים ושלשה דיינים לגבי חיוב מלקות, מאחר שנתינת המלקות היא במקום מיתת בית דין, שהרי אדם זה שעבר על אזהרת הבורא ראוי היה למות במיתת בית דין, אלא שחסה עליו התורה

המשך בעמוד יט

ופטרה אותו בעונש מלקות בלבד, ולפיכך יש לדון מלקות אלו כאחת ממיתות בית דין, ואין לחייבם אלא על פי בית דין של עשרים ושלשה.

הגמרא מקשה על דברי רבא: **אָמַר** ליה **רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשֶׁ, אִי הָכִי** שחיוב מלקות הוא במקום מיתה, **אוּמְדָנָא לָמָּה לִי** – מדוע הדין הוא שצריך לבדוק את הלוקה קודם שמלקים אותו **וּלְשַׁעֵר** כמה מלקות יכול הוא לקבל שלא ימות, **לְמֵחֱייֵהּ וְאִי מָאִית לִימּוֹת** – יש להכותו, ואם ימות מחמת כן ימות, שהרי מעיקר הדין חייב הוא מיתה.

אָמַר לֵיהּ רב אשי לרב אחא בריה דרבא, **אָמַר קְרָא** (דברים כה ג) 'וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ', ויש ללמוד מתיבת 'אחיך' **דִּכְי מָחֵית אַנָּא** דְּחַיֵּי **מָחֵית** – שבשמכה אתה את הנידון הכה על גב אדם חי, שיהא עליו שֵׁם 'אחיך', ולפיכך יש לבדוק קודם לכן כמה מלקות יוכל לקבל ולהשאר בחיים.

שב רב אחא ושאל לרב אשי: **אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא** בברייתא, **אֲמַדּוּהוּ לְקַבֵּל עֶשְׂרִים** – אם שיערו הבודקים שיכול הנידון לקבל רק עשרים מלקות, ואם יקבל מכה אחת נוספת ימות בה, **אֵין מַכִּין אוֹתוֹ** בית דין **אֶלָּא מַכּוֹת הֲרִוּוּחוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ** – להתחלק לשלשה חלקים, מאחר שצריך להכותו שני שליש מהמלקות מאחוריו, ושליש אחד מלפניו, **וְכַמָּה הֵן תַּמְנֵי סָרֵי** – ולפיכך לא ילקוהו אלא שמונה עשרה מלקות, כדי שיוכלו לחלקם, שתים עשרה מאחוריו ושש מלפניו. ואם מלקות במקום מיתה עומדת,

לְמֵחַיֵּה עֶשְׂרִים וַחֲדָא – שיכוהו עשרים ואחת מלקות, ארבע עשרה מאחוריו ושבע מלפניו, וְכִי מָיֵית בְּהַהִוא חֲדָא לִימוּת – ואם ימות במכה העשרים ואחת אין בכך כלום, דְּהָא כִּי מָחֵית אַנָּא דְּחַיָּיא קָא מָחֵית – שהרי מכל מקום המכות כולן ניתנו על גבו של אדם חי, ונתקיים המקרא 'ונקלה אחיך', ואף שמת לאחר מכן ראוי הוא לכך, שהרי מעיקר הדין חייב הוא מיתה.

אָמַר לֵיהּ רב אשי לרב אחא, אי אפשר לעשות כן, משום דְּאָמַר קְרָא (שם) 'וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ', ויש ללמוד מן המקרא שֶׁאַחַר שֶׁלָּקָה אָחִיךָ בָּעֵינָא וְלֵיכָּא – שאף לאחר שגמר ללקות יהא עליו שם 'אחיך', כלומר, שישאר בחיים, ואם ימות במכה העשרים ואחת לא יתקיים מקרא זה. ולפיכך אדם שיכול לקבל רק עשרים מלקות, אין מלקים אותו אלא שמונה עשרה.

שנינו במשנה: עִיבּוּר הַחֹדֶשׁ בְּשָׁלֹשָׁה.

מדייקת הגמרא: חִישּׁוּב החודש לֹא קָתָנֵי – לא שנה התנא שצריך שלשה כדי לחשב האם צריך לעבר את החודש, וכמו כן קִידּוּשׁ החודש לֹא קָתָנֵי – לא שנה התנא שצריך שלשה כדי לקבל את עדות החודש ולומר 'מקודש', אֶלָּא שנה התנא עִיבּוּר החודש, דהיינו, שצריך שלשה כדי לומר 'מעובר החודש', ועל כך יש לתמוה, מה צורך יש בדבר זה, לֹא לִיקַּדְּשָׁא וּמִמֵּילָא לְעַבּר – הרי אם בית הדין לא יקדשו את החודש ביום שלושים לחודש שעבר, אלא ביום השלושים ואחת, ממילא יהיה החודש הקודם מעובר, מאחר שיום השלושים יהיה המשכו של החודש הקודם.

משיבה הגמרא: אָמַר אַבָּיֵי, תְּנִי – אכן יש לשנות בדברי המשנה קִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, וכוונת התנא היא, שצריך בכל חודש מחדשי השנה שישבו שלשה דיינים שיקבלו את עדות החודש ויאמרו 'מקודש'.

תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, קִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ וְעִיבּוּר הַשָּׁנָה בְּשָׁלֹשָׁה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רבא מקשה על דברי אביי: אָמַר רָבָא, וְהָא עִיבּוּר קָתָנֵי – הרי במשנה שנינו 'עיבור החודש בשלשה' ולא 'קידוש החודש בשלשה', ואין דרך התנא לטעות באופן כזה, ולשנות 'עיבור' במקום 'קידוש'.

אֶלָּא אָמַר רָבָא, כוונת התנא כך היא, קִידּוּשׁ החודש החל בְּיוֹם עִיבּוּר החודש, בְּשָׁלֹשָׁה, כלומר, אם חל ראש חודש ביום השלושים לחודש שעבר, ונעשה החודש שעבר חסר, צריכים בית דין לקדש את החודש בשלשה, אבל אַחַר עִיבּוּר לֵיכָּא קִידּוּשׁ – אם חל ראש חודש ביום השלושים ואחד, שהוא לאחר יום העיבור, ונעשה החודש שעבר מלא, בזה אין בית דין מקדשים את החודש כלל, וּמַנִּי – וכשיטת מי סובר התנא של המשנה, כשיטת רַבִּי אֶלְעָזָר (בן) [בְּרַבִּי] צָדוֹק הִיא, דְּתָנֵן (ר"ה כד.), רַבִּי אֶלְעָזָר (בן) [בְּרַבִּי] צָדוֹק אוֹמֵר, אִם לֹא נִרְאָה הַחודש בְּזְמַנּוֹ – ביום השלושים, אֵין בית דין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ ביום השלושים ואחד, שֶׁכְּבָר קִידְּשׁוּהוּ בַּשָּׁמַיִם מאתמול.

הגמרא מביאה דעה נוספת בבירור דברי המשנה: רַב נַחְמָן אָמַר, כוונת התנא כך היא, קִידּוּשׁ החודש החל אַחַר יום העיבור, בְּשָׁלֹשָׁה, כלומר, אם חל ראש חודש ביום השלושים ואחד לחודש שעבר, ונעשה החודש שעבר מלא, בזה צריך לקדש בפני שלשה, אבל בְּיוֹם עִיבּוּר לֵיכָּא קִידּוּשׁ – אם חל ראש חודש ביום עיבורו, דהיינו ביום השלושים לחודש הקודם, ונעשה החודש שעבר חסר, בזה אין מקדשים את החודש כלל. וּמַנִּי – וכשיטת מי סובר התנא של המשנה, כשיטת פְּלִימוֹ הִיא, דְּתַנְיָא – שכך שנינו בברייתא, פְּלִימוֹ אוֹמֵר, החודש שנראה בְּזְמַנּוֹ – ביום השלושים, אֵין בית דין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ, שאין צריך לעשות חיזוק לדבר, שהרי בזמנו הוא בא, ואם נראה שֶׁלֹּא בְּזְמַנּוֹ אלא ביום השלושים ואחד, בית דין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ.

הגמרא מביאה ביאור נוסף בדברי המשנה: רַב אַשִׁי אָמַר, לְעוֹלָם חִישּׁוּב קָתָנֵי, וּמַאי עִיבּוּר חִישּׁוּב דְּעִיבּוּר – כוונת התנא באומרו 'עיבור החודש בשלשה' היינו שצריך שלשה כדי לחשב אם צריך לעבר את החודש, וְאֵידֵי דְּקָבָעֵי לְמֵיתְנֵי – ואגב שרצה התנא לשנות בהמשך המשנה עִיבּוּר הַשָּׁנָה בשלשה, שבזה צריך בנוסף לחישוב גם אמירה בפה, לפיכך תָּנָא נַמִּי – שנה גם כן לגבי חודש בלשון זה עִיבּוּר חוֹדֶשׁ, אף ששם די בחישוב בלא אמירה בפה.

וממשיך רב אשי ומבאר את החידוש בדברי המשנה: חִישּׁוּב חוֹדֶשׁ אֵין – התנא סובר שצריך שלשה רק כדי לחשב אם לעבר את החודש, אבל קִידּוּשׁ חוֹדֶשׁ לֹא – התנא סובר שאין צריך לקדש את החודש כלל, לא בחודש חסר ולא בחודש מלא, מַנִּי – כשיטת מי הוא סובר כן, כשיטת רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, בֵּין אם נראה החודש בְּזְמַנּוֹ ביום השלושים, ובֵין אם נראה שֶׁלֹּא בְּזְמַנּוֹ אלא ביום השלושים ואחד, אֵין בית דין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ז) במקרא העוסק לגבי קידוש שנת היובל בבית דין, 'וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה', ויש לדרוש המקרא כך, שָׁנִים אַתָּה מְקַדֵּשׁ – את שני היובל צריך לקדש בבית דין לשם יובל, וְאִי אַתָּה מְקַדֵּשׁ חֳדָשִׁים – אך אין בית דין צריכים לקדש כל חודש וחודש.

שנינו במשנה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר בְּשִׁלְשָׁה כו' מתחילין ובחמשה נושאין ונותנין וגומרין בשבעה.

תַּנְיָא, כֵּיצַד – באיזה אופן אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שבְּשִׁלְשָׁה דיינים מַתְחִילִין את עיבור השנה, וּבַחֲמִשָּׁה דיינים נוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין בענין זה, וְגוֹמְרִין בְּשִׁבְעָה, כך הוא סדר הדברים, מתחילה היו יושבים שלשה דיינים כדי לדון האם בכלל יש צורך לישב ולעיין אם לעבר את השנה, או שפשוט הדבר שאין צריך לעברה. אם היה אֶחָד מן הדיינים אוֹמֵר שצריך לֵישֵׁב ולעיין בדבר, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים שֶׁלֹּא לֵישֵׁב – שאין צריך לעיין בזה כלל, שודאי אין השנה צריכה להתעבר, בָּטֵל יָחִיד בְּמִיעוּטוֹ ואין דנים יותר בענין זה. אבל אם שְׁנַיִם אוֹמְרִים שצריך לֵישֵׁב ולעיין, וְאֶחָד אוֹמֵר שֶׁלֹּא לֵישֵׁב, יש לילך אחר הכרעת הרוב, ומאחר שצריך חמשה דיינים למשא ומתן של עיבור שנה, לפיכך מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם – על שלושת הדיינים עוֹד שְׁנַיִם, עד שיהיו חמשה דיינים, וְנוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין בַּדָּבָר האם צריכה השנה להתעבר. אם שְׁנַיִם מהם אוֹמְרִים שהשנה צְרִיכָה להתעבר וּשְׁלֹשָׁה אוֹמְרִים שאֵינָהּ צְרִיכָה, בָּטְלוּ הַשְּׁנַיִם בְּמִיעוּטָן ואין מעברים השנה, ואם שְׁלֹשָׁה אוֹמְרִים שהשנה צְרִיכָה להתעבר, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים שאֵינָהּ צְרִיכָה, אזי מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם עוֹד שְׁנַיִם, עד שיהיו שבעה דיינים, ומעברים את השנה, שֶׁאֵין הַמְּנָיָן של עיבור השנה פָּחוּת מִשִּׁבְעָה דיינים.

הגמרא מבררת מדוע צריך בדווקא שלשה חמשה ושבעה: הֵנֵי – אלו שְׁלֹשָׁה המתחילים לדון, והַחֲמִשָּׁה הנושאים ונותנים, וְהַשִּׁבְעָה הגומרים את עיבור השנה, כְּנֶגֶד מִי הם. פְּלִינִי בָּהּ – נחלקו בענין זה רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָנִי וְחַד דְּעִימֵיהּ – ואחד שהיה עמו, וּמַנּוּ – ומי הוא שנחלק עמו, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי, וְאָמְרִי לָהּ – ויש השונים זאת להיפך, שנחלקו בזה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי וְחַד דְּעִימֵיהּ – ואדם אחד שהיה עמו, וּמַנּוּ – ומי הוא, רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָנִי. חַד אָמַר – אחד מהם סובר, ששלשת חמשה ושבעה הם כְּנֶגֶד התיבות שבִּרְכַת כֹּהֲנִים, הנחלקת לשלשה פסוקים, האחד יש בו שלש תיבות, השני חמש, והשלישי שבע. וְחַד אָמַר – ואחד מהם סובר, שהַשְּׁלֹשָׁה המתחילים הם כְּנֶגֶד שלשה שׁוֹמְרֵי הַסַּף שמצינו לגבי מלכות צדקיהו (מלכים ב' כה יח), החמשה שנושאים ונותנים הם כנגד חֲמִשָּׁה מֵרוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הנזכרים שם (פסוק יט), והשבעה המסיימים הם כנגד שִׁבְעָה רוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ שמצינו במלכות אחשורוש (אסתר א יד). דהיינו, מאחר ועיבור שנה הוא מטבסיסי מלכות שמים, לפיכך יש לנהוג בזה כפי הנהוג במלכות הארץ, ומאחר שבמלכות הארץ מצינו שלשה ממונים וכן חמשה ושבעה, לפיכך גם לגבי עיבור השנה יש לנהוג באופן זה.

הגמרא מביאה ברייתא כשיטה זו: תָּנֵי רַב יוֹסֵף – שנה רב יוסף בברייתא, הֵנֵי שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעָה שבעיבור השנה, שְׁלֹשָׁה כְּנֶגֶד שׁוֹמְרֵי הַסַּף חֲמִשָּׁה מֵרוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ שִׁבְעָה רוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף, עַד הָאִידָּנָא מַאי טַעֲמָא לֹא פָּרֵישׁ לָן מַר הָכִי – עד עתה מדוע לא פירש לנו רבינו זאת. אָמַר לְהוּ רב יוסף, לֹא הָווּ יָדְעָנָא דְּצָרִיכְיתוּ – לא ידעתי שצריכים אתם לפירוש זה ואינכם יודעים אותו, מִי בָּעֵיתוּ מִנַּאי מִילְּתָא וְלֹא אֲמָרִי לְכוּ – וכי שאלתם ממני פעם אחת דבר ולא אמרתי לכם.

זְמַן, נָשִׂיא, צָרִיךְ, גְּזֵרָה, סִיָּמָן.

תָּנוּ רַבָּנָן, אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא